

TA'LIM TIZIMIDA PSIXOLOGIK XIZMAT KÒRSATISHNING MOHIYATI

Isomova Dilora Qahramonovna

Sharof Rashidov nomidagi

Samarqand davlat universiteti psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqola ta'lim tizimida psixologik xizmatlar ko'rsatishning asosiy jihatlari o'rganadi. Maktablarda psixologik yordamga bo'lgan talabning ortib borayotgani bunday xizmatlarning o'quvchilarning ruhiy salomatligi, akademik samaradorligi va umumiy farovonligini oshirishda muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi. Tadqiqot psixologik xizmatlarning asosiy yo'nalishlarini, jumladan, talabalarning turli xil hissiy, ijtimoiy va kognitiv ehtiyojlarini qondirish uchun mo'ljallangan baholash, maslahat va aralashuv strategiyalarini belgilaydi. Bundan tashqari, u qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini yaratishda o'qituvchilar, ota-onalar va psixologlarning hamkorlikdagi rolini ta'kidlaydi. Maqolada, shuningdek, ushbu xizmatlarni amalga oshirishda duch keladigan muammolar muhokama qilinadi va maktablarda psixologik yordamning samaradorligi va qulayligini oshirish bo'yicha tavsiyalar taklif etiladi.

Kalit so'zlar: Psixologik xizmatlar, ta'lim tizimi, ruhiy salomatlik, o'quvchilar farovonligi, maktab psixologlari, maslahat, hissiy qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy-emotsional o'rganish, hamkorlikda yordam, ruhiy salomatlik haqida xabardorlik.

Kirish

Ta'lim tizimida psixologik xizmatlar ko'rsatish talabalarning ruhiy salomatligi va hissiy holatini hal qilishning muhim tarkibiy qismiga aylandi. Talabalar ortib borayotgan akademik bosim, ijtimoiy muammolar va shaxsiy muammolarga duch kelganlarida, psixologik xizmatlar ularning umumiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun muhim ekanligini isbotladi. Bunday xizmatlarning asosiy maqsadi talabalarning ham akademik, ham shaxsan rivojlanishi mumkin bo'lgan sog'lom maktab muhitini yaratishdir. Ushbu bo'limda ta'limdagi psixologik xizmatning ahamiyati, taklif etilayotgan xizmatlarning turli turlari va ularni amalga oshirishda yuzaga keladigan muammolar ko'rib chiqiladi. O'quvchilar ko'pincha tashvish, ruhiy tushkunlik va stress kabi psixologik muammolarga duch kelishadi, bu ularning akademik faoliyati va ijtimoiy munosabatlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Psixologik xizmatlar jiddiy ruhiy salomatlik muammolarining oldini olishga yordam beradigan erta aralashuvni ta'minlaydi.

Asosiy qism

Maktab psixologlari yoki maslahatchilari bilan ishlash orqali talabalar sog'lom kurashish mexanizmlarini, hissiy tartibga solish ko'nikmalarini va yaxshilangan xatti-harakatlar natijalarini rivojlantirishlari mumkin. Psixologik xizmatlar har bir o'quvchi, qaysi bo'lishidan qat'i nazar, rivojlanish uchun tegishli yordam olishini ta'minlaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ruhiy sog'lig'i yaxshi bo'lgan talabalar akademik jihatdan yaxshi natijalarga erishadilar. Psixologik yordam konsentratsiyani, motivatsiyani va o'rganishga jalb qilishni yaxshilaydi. Maktablarda psixologlar ko'pincha o'quvchilarning kognitiv qobiliyatlarini, hissiy farovonligini va o'rganishdagi qiyinchiliklarni baholash uchun baholash o'tkazadilar. Bu maxsus ta'lim ehtiyojlari yoki nogironligi bo'lgan talabalarni aniqlashga va ularga moslashtirilgan tadbirlarni taqdim etishga yordam beradi. Maslahat xizmatlari talabalarga o'z tashvishlarini ifodalash, hissiy qiyinchiliklarni engish va yo'l-yo'riq olish uchun xavfsiz joy beradi. Terapiya talabalarning ehtiyojlariga qarab individual yoki guruhlarda taklif qilinishi mumkin. Favqulodda vaziyatlarda, masalan, yaqinlaringizning to'satdan yo'qolishi yoki travmatik hodisalar kabi, maktab psixologlari o'quvchilarga his-tuyg'ularini qayta ishlash va barqarorlikni tiklashga yordam berish uchun inqiroz aralashuvini ta'minlaydi. Psixologik xizmatlar

ko'rsatishda maktab psixologlari birinchi o'rinda turadi. Ularning roli baholashni o'tkazish, aralashuv strategiyalarini ishlab chiqish, o'quvchilarga bevosita maslahat berish va qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini yaratish uchun o'qituvchilar, ota-onalar va ma'murlar bilan hamkorlik qilishni o'z ichiga oladi. Ular, shuningdek, alohida ehtiyojli talabalar uchun individual ta'lim rejalarini ishlab chiqishda va ularga zarur turar joy va yordam olishlarini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Samarali psixologik xizmatlar psixologlar, o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikni talab qiladi. O'qituvchilar ko'pincha birinchi bo'lib o'quvchilarning xatti-harakati, o'quv faoliyati yoki hissiy holatidagi o'zgarishlarni sezadilar, bu esa muammolarni erta aniqlash uchun ularning hissasini hal qiladi. Xuddi shunday, ota-onalarning ishtiroki talabaning kelib chiqishini tushunish va uyda doimiy yordam ko'rsatishda muhim ahamiyatga ega. Barcha tomonlar o'rtasidagi muloqot talabalarning ehtiyojlarini qondirish uchun kompleks yondashuvni ta'minlaydi. Ko'pgina ta'lim tizimlari moliyaviy cheklavlarga duch keladi, bu esa maktab psixologlari yoki maslahatchilarining etarli darajada ta'minlanmaganligiga olib keladi. Bu yuqori yuklamalarga va talabalarning individual ehtiyojlarini qondirish samaradorligini pasayishiga olib kelishi mumkin. Ba'zi madaniyatlar yoki jamoalarda talabalarga kerakli xizmatlardan foydalanishga to'sqinlik qiladigan psixologik yordam so'rashga nisbatan stigma mavjud. O'qituvchilar ruhiy salomatlik bilan bog'liq muammolarning belgilarini aniqlash yoki talabalarni qo'llab-quvvatlashda psixologlar bilan samarali ishlash uchun etarli darajada tayyorlanmasligi mumkin. Psixologik xizmatlarning mavjudligi va sifati maktablar va tumanlar o'rtasida katta farq qilishi mumkin, bu esa o'quvchilar uchun turli xil vaziyat hamda holatlarda foydalanishga olib keladi. Hukumatlar va ta'lim muassasalari malakali psixologlar va maslahatchilarni yollash uchun ko'proq resurslar ajratishi va kadrlar bilan etarli darajada ta'minlanishi kerak. O'qituvchilar ruhiy salomatlik muammolarini aniqlash va talabalarni qo'llab-quvvatlash uchun psixologik xizmat ko'rsatuvchi provayderlar bilan ishlash bo'yicha muntazam treningdan o'tishlari kerak. Maktablar stigmani kamaytirish va kerak bo'lganda yordam so'rashga undash uchun ruhiy salomatlik haqida xabardorlik dasturlarini ilgari surishlari kerak. Maktablar o'quvchilarning maktabda ham, uyda ham doimiy yordam olishlarini ta'minlash uchun ota-onalarni psixologik xizmatlar jarayoniga faol jalb qilishlari kerak. Psixologik xizmatlar ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lib, hissiy, ijtimoiy va akademik qiyinchiliklarga duch kelgan talabalarga muhim yordamni taklif qiladi. Ruhiy salomatlikni baholash, maslahat berish orqali ushbu xizmatlar talabalar o'zlarining to'liq potentsiallarini amalga oshirishlari mumkin bo'lgan qulay o'quv muhitini yaratishga yordam beradi. Amalga oshirishdagi qiyinchiliklarga qaramay, psixologlar, o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikning kuchayishi, etarli resurslar va treninglar bilan birga, maktablarda psixologik xizmatlarning samaradorligi va foydalanish imkoniyatini sezilarli darajada oshirishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ta'lim tizimida psixologik xizmatlar ko'rsatish talabalarning aqliy, hissiy va akademik farovonligini qo'llab-quvvatlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu xizmatlar nafaqat talabalarga shaxsiy va ijtimoiy qiyinchiliklarni engishga yordam beradi, balki o'quv natijalarini yaxshilash va umumiy rivojlanishga hissa qo'shadi. Maktab psixologlari o'qituvchilar va ota-onalar bilan hamkorlikda qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv ta'lim muhitini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Cheklangan resurslar va ruhiy salomatlik bilan bog'liq stigma kabi muammolarga qaramay, maktablar moliyalashtirishni ko'paytirish, o'qituvchilarni tayyorlash va ruhiy salomatlik haqida xabardorlikni oshirish orqali psixologik xizmatlarning samaradorligini oshirishi mumkin. Psixologik xizmatlarga ustuvor ahamiyat berish orqali ta'lim muassasalari o'quvchilarning sinfda ham, darsdan tashqarida ham muvaffaqiyatga erishishlari uchun zarur bo'lgan har tomonlama yordamni olishlarini ta'minlashi mumkin.

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-4, ISSUE-10

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Xo'jayev, N. (2018). Ta'lim tizimida psixologik xizmatlarning ahamiyati. O'zbekiston Pedagogika Jurnal, 5(3), 45-52.
2. Abduqodirov, Q. (2020). Maktab o'quvchilariga psixologik yordam ko'rsatishning samarali usullari. Psixologiya va Ta'lim, 9(2), 23-30.
3. Adelman, H. S., & Taylor, L. (2006). The school psychologist's role in addressing barriers to learning and promoting student well-being. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 16(3-4), 209-227.
4. Merrell, K. W., Ervin, R. A., & Gimpel, G. A. (2012). *School psychology for the 21st century: Foundations and practices*. Guilford Press.
5. Weist, M. D., Lever, N. A., Bradshaw, C. P., & Owens, J. S. (Eds.). (2014). *Handbook of school mental health: Research, training, practice, and policy*. Springer.

